

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Preceptoriu[m] Domini Gotscalci Hollen de ordine Heremitarum sancti Augustini

Hollen, Godescalcus

Nurmberge, 1521

VD16 H 4471

Non mechaberis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30748

B gocio ad curia mitteret romanā. In q̄ ne-
gocio tot aduersitates sustinuit ⁊ labores:
q̄ cū redisset: insani amoris nō recordaba-
tur. Quid ā etiā ep̄us clericū suū cū adulte-
ra infantē: simul cum illa inclusit in cel-
la: ⁊ eis p̄ multos dies caute ministrare fe-
cit: sed nec die nec nocte eos exte pmisit:
nec abinuicē separi. Luz igit̄ post multos
dies vsq̄ ad capitis strigine se cleric⁹ exte-
nuasset luxuriādo: petijt vt liceret ei a mu-
liere illa separari: ⁊ cautionē obtulit iura-
mētē se nūq̄ ad amplex⁹ illi⁹ mulieris esse
reuersurum: ⁊ ita q̄dāmodo sathana satha-
nam expellente ab insana curar⁹ est. Que-
dam etiā matrona in amore cuiusdā sacer-
dotis ardebat intantū: q̄ se prius velle de-
um negare q̄ illius amorē relinquere dice-
bat. Tandē per viri discreti sollicitudinem
munuscula q̄ illa sacerdoti dederat: tradi-
ta sunt in potestatem alterius mulieris: q̄
habens illa apud se in manibus quodaz fe-
sto ante oculos insane amatricis est addu-
cta: ⁊ videns munuscula putabat ea in sui
contemptū illi esse data. Tūc illa sacerdo-
tem odio habere cepit: ita q̄ etiam eum vi-
dere noluit.

¶ Non mechaberis.

Primus gradus luxurie in ope est
fornicatio. Et accipit̄ cōmunit̄ pro
omni luxuria extra leges matrimo-
ni: pprie tamē accipitur p̄ actu venereo so-
luti cū soluta. Et d̄i fornicatio fm̄ Isidor⁹.
xi. ethymof. a fornicib⁹: eo q̄ loca illa i qui-
b⁹ mulieres publice p̄stuebant̄ fornicēs
dicebant̄: v̄l d̄i fornicatio a furto: q̄a a qua
cuq̄ non sua: vel a quocunq̄ nō suo furti-
ue ⁊ tanq̄ res aliena erigit̄ actus ille. Vel
d̄i a fornace: eo q̄ in actu illo magis exar-
descit concupiscentia sicut in fornace q̄ in
aliquo alio peccato. Vel d̄i a foro eo q̄ mu-
lier fornicaria foralem se ⁊ etiā app̄ciabile
facit vili precio. Hec em̄ fornicatio primo
est deo odiosa.
Angelis criminosa.
Demonibus gaudiosa.
Proximo iniuriosa.
Homini periculosa.
Sibi finaliter damnosa.
¶ Dixi p̄mo q̄ est deo odiosa. de q̄ ap̄ls. i.
ad Cor. vi. an nescitis q̄ iniqui regnū dei

nōn possidebunt. Neq̄ em̄ fornicarij neq̄
idolis seruentes: neq̄ adulteri: neq̄ mola-
les: neq̄ masculoz cōcubitores regnū dei
possidebunt. De hoc dicit Aug. in li. de do-
ctrina ch̄riana. Luxuria est inimica deo:
inimica virtutibus perdit oēm substantiaz
⁊ p̄tis volūtatem declinās: futurā nō sinit
cogitare paupertatē. **¶** Sc̄do est angelis la-
chrymosa. i. ad Cor. x. Neq̄ fornicemur sicut
quā ex ip̄is: ⁊ ceciderūt vna die. xliiij.
milia hoīm. Historia ponif̄ Numi. xxv. hoc
Thobias dixit filio suo. Thobi. iiii. Fili mi
attēde tibi ab oī fornicatione p̄ter vxorem
tuā. Legimus in vitasp̄tz de q̄dam ange-
lo q̄ obturauit nares ad aspectū cuiusdam
luxuriosi. Jō dicit Berni. In quis diuerso
rio in quis angulo reuerentiā exhibe ange-
lo tuo. Et ne audeas illo presente q̄d me vi-
dēte non auderēs. Itē dicit ap̄ls q̄ mulier
debz velare caput suū p̄p̄t anḡlos. **¶** Ter-
tio est diabolo gaudiosa. Jō dicit Jsee. v.
Sp̄us fornicatiōis eoz in medio est ⁊ do-
minū nō cognouerūt. De hoc leḡit̄ in spe.
histo. li. xvi. c. xcvj. q̄ q̄dam fili⁹ sacerdotis
idoloz cū q̄dam die vidisset patrē suum in
tēplo sacrificantē idolis: vidit ⁊ sathanam
cū militia eius astantē. Quē cū adoraissent
demonēs: retulerūt facta neq̄cie sue diuer-
simode. An⁹ retulit se per tres dies hoīes
vni⁹ puincie plurimos occidisse. Alius re-
tulit se plurimos submersisse in mari per vi-
ginti dies. Tertius se interfuisse q̄busdam
nuptis ⁊ sp̄sum occidisse: ⁊ multū sangui-
nis effusionē per decem dies incitasse. Hec
cū audisset Sathan: p̄cepit eos oēs flagel-
lari dicēs. Cū tm̄ ipsi i h̄ solo cōsumpsissent
cedi meruistis. Postremo vero q̄dam ait se
per. xl. annos incitasse quēdam monachū
in heremo ad peccandū: ⁊ vix illa nocte il-
lū cōpulisse fornicari. Tunc surrexit satha-
nas ⁊ osculat⁹ est eum. Imposuitq̄ capiti
eius coronā quā habebat dicēs: illum mas-
ximū quid egisse ⁊ c. **¶** Quarto est primo
iniuriosa. i. ad Corin. v. Scripsi em̄ vobis
in ep̄la ne cōmisciamini fornicarijs. Ratio
est quia dū iuyēcula est impregnata: fomi-
cator se ab ea sepat ⁊ dimittit eā sine cura.
¶ Quinto est sibi nocua ⁊ periculosa. i. ad
Cor. vi. Omne em̄ pctm̄ quodcūq̄ fecerit

E hō extra corpus est: q̄ autē fornicat in corpore suo peccat sc̄ corpus suū destruendo. An̄ versus. *Luxus corpus opes aiā vim lumina sensus. Hocē annihilat: necat: eripit orbat acerbat.* Q̄ p̄dit substantiam p̄t̄ Lu. xv. de filio p̄digo q̄ dissipauit totā substantiā suā viuēdo luxuriose. **S**exto est finaliter damnosa. *Eccli. ix.* p̄pter speciem mulierū multi perierunt. Ideo dicit̄ in sermone de septem donis. *Omnis fornicatio tollit gr̄am: ledit famā: et occidit animā vulnerat et grauat naturā: corpi dat infirmitatē oculis cecitatem. Deo displicet: angelis fetet et p̄ximis nocet: vitam tollit: et sanctos offendit.* Hec est que bursam euacuat: consumit substantiā: corpus et aiā proicit in gehennā. Ergo dicit̄ ap̄tus. j. ad Corin. vj. *Fugite fornicationem.* **P**ro vltiora declaratione notanduz q̄ vlti⁹ materie ponunt tres cōclusiones. Prima q̄ grauit̄ errāt asserētes simplicē fornicationem et viciū carnale nō eē p̄tra diuinū p̄ceptū neq̄ peccatū mortale. Ista conclusio p̄bat̄ q̄a nihil excludit a regno dei nisi p̄ctm̄ mortale: sed fornicatio simplex excludit a regno dei. dicit̄ cetero ap̄to ad Ephe. v. *Intelligētes q̄ oīs fornicator aut immūsdus aut auarus q̄d est idoloz seruitus nō habet hereditatē in regno ch̄i et dei.* Et. j. ad Corinth. vj. *Neq̄ fornicarij neq̄ idolis seruientes: neq̄ adulteri: neq̄ molles: neq̄ masculoz concubitores et ceteri regnū dei possidebūt.* Ergo sequit̄ q̄ est p̄ctm̄ mortale. Secūda ratio est *Cōitus cum muliere nō excusatur a peccato nisi p̄pter bona matrimonij: que sunt fides plēs et sacramentū.* Hunc autē fornicator non seruat fornicariē fidem nec e contra: nec actus fornicariū est actus cōiunctionis ch̄isti et ecclesie sicut act⁹ matrimonialis. vt dicit̄ apostolus ad Ephe. v. *Neq̄ fornicator querit bonuz prolis: quia nec desiderat plēm.* Et si sequit̄ non educit eā quia ignorat an sit sua. Ideo filij fornicationum sunt male morigerati. Tertio in hoc p̄cepto. *Non mechaberis: nō solum p̄hibetur adulterium: sed etiam fornicatio stuprum et incestus: et peccatum contra naturam quod vt patet in speciali in fornicatione in verbis ch̄isti dicentis Mat̄h. v.*

*Qui viderit mulierē ad cōcupiscendā eam iam mechatus est eā in corde suo. Absolute dicit̄ mulierem non vxorem: hoc intelligens de quacūq̄ muliere. Quarto q̄ s̄m primā cōstitutionē nature hō nō debet cōiūgi mulieri carnali nisi sit vxor: et⁹ Se. ij. Dixit Adaz. Propter hoc relinquet homo patrē et matrē et adheret vxori sue. Qui to q̄ d̄: Job. xxxj. Cogitare de virgine. i. cōsentire i actū malū cū v̄gine est iniquitas magna. Tertū est autē q̄ defloratio virginis q̄ sp̄sū nō habet fornicatio quedam est licet maior q̄ cum muliere soluta et corrupta. Ideo dicit̄. xxvij. q. j. ca. *Nubendi.* q̄ fornicatio carnalis nulli impune cōceditur. et. xxxij. q. iij. ca. dicat. et. ca. *Meretricēs.* dicit̄ q̄ simplex fornicatio que est soluta cum soluta est peccatū. Cur inquit queritur tale cōiugium: de quo nati filij nō sunt testes m̄imonij sed adulterij: et hoc in. ca. nubendi. Sexto quicquid est cōtra bonum plis est peccatū: sed simplex fornicatio est cōtra bonū plis educatio et eius districtio ad cultuz dei requirit p̄petuā cōhabitationē et indissolubilem adhesionē viri et vxoris q̄d fornicator non facit: q̄a facta fornicatione ipse recedit. Videmus in naturalibus q̄ vbi femella potest sola nutrire pueros: ibi et mas post cōiūctū recedit. Vbi autē nō p̄r ibi manēt mutuo vsq̄ ad debitā crescentiā et robur filioz vt in aliq̄b⁹ aubus et aialibus. Sed educio hoīs plura requirit q̄ bestie. s. nutritionē: cōseruationē et informationē: requirit ergo q̄ vir et mulier maneāt mutuo indiuisiblr. Correlariū ex hoc seq̄t̄: q̄ falsus ē error grecoz bachardoꝝ et q̄rūdam ph̄oz. Nam greci dicunt simplicē fornicationem nō esse peccatū. Quia simplex fornicatio si esset bona: nunq̄ deus p̄hibuisset i lege q̄ nihil de mercede prostituti offerretur. Nūc autē hoc p̄hibet. vtz Dente. xxij. Et non erit meretrix de filiab⁹ israel. Arguunt em̄ greci sic: q̄a Gene. j. omnibus indifferenter dicit̄. *Crescite et multiplicamini: et fuit dictum post fornicationē Eue: et institutione matrimonij. Et si ante dictū fuit: hoc fuit p̄pter cōtinationē opeꝝ sex dierū.* Q̄ autē subdit: occupanti concedit̄ q̄d non est in bonis alicuius intelligit̄ de il*

Alis quoz dominiū datū fuit hōi: nō de mulieribus vel hōibus. Talibus em̄ ex peccatis puenit q̄ hō hōi dñef. vt dicit Grego. vel intelligitur occupanti ad vsum licitum non ad vsum illicitum. Ad secūdū q̄ vti re sua q̄libet pōt nō tñ abuti: ancilla autez nō est deputata homini ad vsum fornicarium sed ad alia obseq̄a faciēda. Secūdo sequit̄ q̄ falsus est error bachardoz ⁊ multoz hereticoz dicentium q̄ actus carnalis cū ad hoc natura inclināt pctm̄ non est: maxime cū tentat̄ exercens: sicut dicit̄ extra de hereti. in cle. ca. ad nr̄am. in. vij. errore. Contra quos Thobi. iiii. dicit̄ q̄ Thobias docuit filiū suū dicēs. Attende tibi ab om̄i fornicatione p̄ter ppriā vxorē tuā non patieris crimen. Sed crimen importat peccatū mortale Ad Bas. v. manifesta sunt opera carnis: que sunt fornicatio: immundicia: impudicitia luxuria ⁊c. qui talia agunt regnuz dei nō possidebūt. Consequēter. i. ad Lo. vj. Fugite fornicationem. Tertio sequit̄ q̄ falsus est error nicolaitaruz ⁊ socratis qui asserēbant q̄ mulieres deberent esse cōmunes om̄ibus viris indifferēter. Et de nicolaitis dicit̄ Apocal. vj. Qui odisti facta nicolaitarū q̄ ⁊ ego odi. Dicit̄ glosa super illud c. ij. q. vij. nō om̄es. Iste nicolaus fuit vn⁹ de septē diaconib⁹ q̄s apli cōstituerūt: sed fuit reprobatus sicut Judas i collegio apostolorū. Idē dicit̄ Isidorus libro. viij. ethi molo. ca. v. Et allegant̄ eius verba. xliij. q. iij. quidam. s. nicolaita. Nicolaita dicti sunt a nicolao diacono ecclesie hierosolymoz. qui cum stephano ⁊ cum ceteris constitutus est a petro: q̄ p̄pter pulchritudinē relinquens vxorē: dixit vt qui vellet ea vte retur. Et versa est in stuprum talis consuetudo vt inuicē coniugia mutarent̄: ⁊ sic factus est hereticus ⁊ recessit a fide. Hoc idē voluit etiam Socrates philosoph⁹. Quez Aristot. improbat̄ dicens. ij. li. pol. non esse bonū si essent om̄ia cōia ⁊ maxime vxores p̄ tres cās. P̄ia q̄ tūc nō discernētur libert̄ a seruis. Nam de quolibet dubitaret̄ an pater suus fuisset liber vel seru⁹. Secūda equaliter fieret coitus patris cū filia: ⁊ filij cū sorore ⁊c. q̄ nō est rōnale in aliqua lege. Tertia tūc proles non diligeret̄ eo q̄

quolibet hesitaret an̄ esset fili⁹ suus. Quarta tūc summum merituz. i. castitas tolleret̄ de medio sine necessitate: ⁊ hec est maxie meritoria. fm̄ illud Eccl. xxvj. Non est digna pōderatio anime cōtinentis. Sc̄da conclusio: peccata carnis sunt minoris culpe ⁊ p̄ ea hoies magis infamant̄: tñ ex variis circūstantiis eadem pctā magis vel minus aggrauant̄. P̄tz p̄ beatū Thomā in secunda sc̄de. q. cliiii. ar. iiii. Allegant̄ beatū Grego. ⁊ dicentē: q̄ carnalia peccata sunt minoris culpe q̄ spūalia: s̄ maioris ifamie Et hoc est verū in solutis ⁊ non in affinitate vel cōsanguinitate cōiunctis aut i ligatis Est em̄ illis magis pctm̄. Sc̄da cōclusio patet i his metris. Aggrauat ordo locus peccata sciētia tēpus. Etas cōditio numerus mora copia causa. Est modus in culpa status altus lucta pusilla. Primo graui⁹ peccat̄ in pctō luxurie in ordine sacro ex̄ntes: q̄ plus cleric⁹ q̄ laic⁹: plus diacon⁹ q̄ subdiaconus: p̄sbyter q̄ diacon⁹. Primo p̄pter votū cōtinentie: q̄ illis ordinibus est annexū. vtz de vo. re. li. vi. c. vnico. Sc̄do p̄pter malū exempluz q̄ dant laicis si publice viuūt in fornicatione: dando occasio: nē peccādi aliis: q̄ est valde periculosum vt p̄tz. xi. q. iiii. ca. p̄cipue. vbi dicit̄ Grego. Prelati si vnq̄ peruerse p̄petrant: tot mortibus digni sunt quot̄ exēpla prauitatis in posteris derelinquūt. Et necesse est vt tanto se cauti⁹ a culpa custodiāt: quāto p̄ praua q̄ faciūt nō soli moriant̄. Sic etiā graui⁹ peccat̄ mortalit̄ velata q̄ alia hōgo aut virgo simplex. Secundo aggrauat loc⁹: q̄ graui⁹ peccat̄ in loco sacro q̄ in non sacro q̄ si q̄s in ecclesia vel cimiterio fornicat̄: graui⁹ peccat̄ q̄ si hoc faceret in alio loco: q̄ per hoc ecclesia vel cimiteriuz violat̄. vt p̄tz li. vj. c. Ecclesia. de cōse. eccl. Vel aliter. Si aut̄ hoc solum fit in cimiterio: ⁊ non in ecclesia: solum cimiteriū violat̄: ⁊ nō ecclesia vt ibidem determinat̄. Logit̄ ergo illi viri ⁊ mulieres q̄ se in ecclesijs cōfederant in actu venereo quātū peccēt. Tertio aggrauat scia: ergo graui⁹ peccat̄ christianus q̄ gētilis sciat̄ ⁊ sciens scripturam q̄ laycus: fm̄ illā regulam q̄ pctā scientiū pctis ignorantie p̄ponunt̄. vt dicit̄. vj. q. i. q̄re ergo.

Preceptum Sextum

E Ideo Salomon maxime peccauit: cui deus tantam sciam dedit: quod non habuit silem ante nec post eum. ut 3. iij. Regum. iij. et xxxij. q. iij. ca. Salomon quippe immoderato usu atque assiduitate mulierum ad hoc usque productus est ut templum idolis fabricaret: et quod promissum deo templum construxerat: assiduitate libidinis et perfidie substraxerat: idolis destruere templum non timuit. Quarto aggrauatur ex tempore: quod plures peccat qui fornicatur in sacra nocte vel die: quod quod in alijs diebus ferialibus fornicatur. Idem dicitur xxxij. q. iij. c. Quotienscumque dies natalis domini vel alia festiuitas celebratur: non solum ab infelici concubinarum consortio: sed a proprijs quibus viroribus est abstinendum. Hec ibi. Nota de hoc tria exempla in tertio precepto in sermone de indiscreta multiplicatione dierum celebrum. Quinto aggrauatur etas: quod magis peccat vir fornicando: quam iuuenis seu quam adolescentis. Et iuuenis quam puer. Idem dicitur extra de delictis puerorum. ca. Pueris grandiusculis peccatum nolunt attribuire quiddam nisi ab adultis. xliij. cum pubescere ceperint: quod merito crederemus si nulla essent peccata nisi que membrum genitalibus admittunt. Quis vero audeat affirmare furta: mendacia: incendia: periuria non esse peccata. Hec plena est puerilis etas quamuis in eis non ita ut in maioribus punienda videantur. Hec ibi. Dum ergo pueri sunt infra quatuordecim annos: non possunt committere peccata carnis: nisi malicia suppleat etatem. ut patet in Salomone: qui genuit in xi. anno. Sed infra septem annos non possunt committere peccata alia nisi malicia suppleat etatem. ut patet in puero quinquennio blasphemate: quem diabolus rapuit de manibus patris. ut dicit Gregorius in dialogo. Sexto grauat conditio. i. status: quod plures peccat meretrix publica quam fornicaria occulta. Multi sunt qui credunt se cum talibus peccare simplici fornicatione: cum tamen committunt quibus adulterium vel incestum. Sepe enim tales mulieres coniugate sunt: et forsitan a consanguineis qui peccant cum eis cognite: et sic non committunt adulterium sed incestum: quod deus prohibuit. Deute. xxij. Non sit meretrix in filiabus israel. De his dicitur xxxij. q. iij. ca. Meretrices esse et ad meretrices accedere prohibet dominus: quarum publice venalitas est turpitudine. Hec Augustinus. Tales

etiam non deberent offerre precium eorum ad altare. dicente domino Deute. xxij. Non offerres mercedem prostibuli: quia est quod vile. Ideo vocatur turpe lucrum. Ideo talia offerre domino maxime in publico pertinet ad dei irreuerentiam. Potest tamen de hoc fieri elemosyna. Ratio huius est: quod ibi transferunt dominium: quod inhibito non cadit super lucrum: sed super actum scilicet fornicarium. Ideo ibi est dominium et non in usura: ubi prohibetur actus et lucrum. ut dicit Thomas in. iij. sententiarum. Tales non deberent morari in publicis plateis: sed apud muros seorsum propter reuerentiam venerabilium dominorum: et etiam sacerdotum et religiosorum ne ab his scandalizent. Cuius exemplum patet in quodam fratre ordinis predicatorum. qui fuit in opinione hominum sanctissimus et acceptissimus regis castelle. Que quedam meretrix vidit et inuidit: et dixit ei. Quid creditis de isto homine quem sanctissimum putatis: ostendam vobis quis ipse sit: et eum vobis videntibus ad concubitum flectam. Cum autem quodam die predictus vir stabat in publica predicatione: finito sermone meretrix eiulatu magno et lachrymis spectante populo se prosternit ante pedes eius. Vir autem ille exclamans est de conversione peccatricis: et facta eius confessione dixit finaliter quod vnum optaret ab eo: quod si hoc haberet: cessaret a fletu. Respondit vir. Audacter pete quod vis. Scio quod mei misericors inquit est deus vnum restat: quo pacto sum parata in mortem et in penam ire. Quid est hoc dixit vir. Respondit meretrix suspirans et ululatus magnis verecundior inquit dicere: sed si semel possem frui tuo concubitu: tunc esset spes mee salutis. Ad hoc ille dolum vipere mentis intellegendus. Hec hoc inquit frustraberis: hoc dices assignauit ei locum et horam. Diebus intermedijs vir beatus in oratione continue pro noctabat. Adhuc vero regi quid actum sit occulte intimauit: et seruis tubis eos introitum suum obseruare. Prestolante autem rege cum suis quod fieri debeat: sanctus vir circa horam assignatam ignem copiosum cum carbonibus ignitis ad instar lecti preparauit: et mane pulsante ad ostium muliere intromisit eam cum baculo conficans ignem ut magis arderet et deposuit se super ignem dicens. Hic lectus tunc

li ope dignus est: hoc cū vidit mulier quasi mortua cecidit. **M**ulieres autem ex inuidijs irruentes bñm virū aduſtōe aliqua corporis nil ledi viderunt: horrore ⁊ admiratione cōfusi: flexis genibus rogāt eū ab igne surgere ⁊ suis stulticijs idulgere. Ideo de hac muliere Salomō cōquerit dices. Inueni amariorē morte mulierē: que laqueus est venatorū ⁊ sagena cor eius. **E**cclē. vij. Querit quare ecclesia sustinet meretrices cū teneat omnia peccata notoria extirpare ⁊ incorrigibiles p̄ sniam excōicationis coercere. **Q**uare ergo magis feneratorēs q̄ meretrices aut adulteros excōicat? R̄nde tur q̄ cū fragilitas humana presentis t̄pis valde sit in libidine p̄na: vt vix possit aliq̄s cōpelli vel p̄suaderi ad continentia ad deteriorē libidinē vitandā meretrices scortatores in ecclesia sustinent ⁊ ab ecclia. Si cut moyses permisit dare libellum repudij ad vitandū vxoricidij. Sic p̄mittit ab ecclesia: ne deterior libido assumat in vsum ita t̄m q̄ sp̄ arceant ab eucharistia nisi penituerint. vtz de cōse. di. ij. ca. pro dilectione tua. **S**eptimo grauat numerus: quia idem pctm̄ sepius iteratū magis grauat q̄ si semel fuisset cōmissus. **O**ctauo grauat moza. **I**ō illi magis peccat q̄ tacent in fornicatiōe. x. aut. xx. annis q̄ illi q̄ hoc faciūt p̄ annū aut duos. Ideo dicit de simonia. ca. nō satis i fine. Diuturnitas t̄pis nō minuit pctm̄ sed auget. Et ibidē. ca. cum in ecclesie corpe dicit. Tanto grauiora sunt crimina: quāto diutius infelicē animā tenuerūt alligatā. **N**ono grauat copia. **I**ō magis peccat vel grauius qui habet tres vel quatuor cōcubinas q̄ q̄ soluz habet vnam. **D**ecimo grauat modus: q̄a grauius peccat q̄ nō tenet modū naturalē q̄ q̄ tenet. Etiaz grauius peccat q̄ illud facit publice ⁊ manifeste q̄ occulte sicut cynici. De quibz dicit bñs Aug. li. i. xliij. de ciui. dei. ca. ij. di. Illi cinici p̄hi. i. canini sunt. **H**oc illi nō viderūt p̄ferētes cōtra humanā verecundia q̄ nō est aliud q̄ caninam: hoc est immūdam impudentemq̄ sniam: vt scz qm̄ iustum est qd̄ fit in vxore: palam nō pudeat id agere nec in vico nec in platea quēlibet concubitum deuitare. Et ibidē dicit Diogenē huius se-

cte fuisse auctores. **H**ec fuit in illis magna inuerecundia. Sic etiā in illis publicis fornicatoribz qui sine humana verecundia publice tenent cōcubinas: qui bñ cinicis assimilant. **U**ndecimo grauat status altus q̄a grauius peccat p̄latus fornicans q̄ subdiaconus: quia quāto gradus altior: tāto casus piculiosior. **D**uodecimo grauat si est modica lucta: qz grauius peccat q̄ ex modica tentatione cadit q̄ ille q̄ cadit ex magna tentatione. Ergo non sufficit solū pctm̄ cōfiteri in se: sed etiā circūstantias pctōū: sicut bagute faciunt. Vel si confitent occultant circūstantias: sicut qdam dixit in confitendo confessori. Dñe cooperui me cum vna cappa: sed q̄ frater intus latitabat in cappa: hoc tacuit. **T**ertia cōclusio. **B**rauius vident errare imo mortaliter peccare asserentes q̄ impossibile sit hominem se a pctō carnis p̄conseruare: probat: q̄a **B**eneſitij. vbi dñs ad Layn loquens de peccato. Subter te inquit erit appetitus tuus ⁊ tu dominaberis illius. **U**n quasi mendacium deo imponit qui dicunt se non posse continere a pctō luxurie. **S**c̄do hoc patet **E**cclē. xv. **U**bi dominus dicit. **A**pposui tibi ignem ⁊ aquam ad quod volueris porrigemanum tuam. **S**equitur ibidem. **A**nte hominem vita ⁊ mors bonū ⁊ malū quodcūq̄ placuerit dabit illi. **I**deo dicit **A**p̄stolus. **F**idelis deus qui non p̄mittit vos tentari super id quod potestis. **E**t. i. **J**oan. v. **H**ec est em̄ charitas dei vt mandata eius custodiamus ⁊ mandata eius graua non sunt. **U**nde **H**ieros̄. **M**aledictus qui dicit deum p̄cepisse impossibile. **I**deo idem ad demetriadem virginem. **F**astidiosū inquit ac superborum est ac neq̄ more q̄ in os domini reclamamus ⁊ dicimus. **D**urum est: arduū est: non possumus: homines sumus fragili carne circundamur. **D**ecem vesaniam. **D**pphanam temeritatem. **D**uplici ignorantia accusamus dominū vt videat nescire quid fecerit ⁊ nescire quid iusserit: quasi oblitus fragilitatis humane: cuius auctor ipse est: ⁊ imposuerit homini mandata q̄ ferre non possit simulq̄ pro nephas ascribimus: impietate iusto pio crudelitatem. **H**ec **H**iero. **T**ales p̄mo faciunt verecum

Preceptum Sextum

Ediā sibiipis. Cōfitem̄ viliſſimā partem ſibi
dominari: ſc̄z carnez ſpiritu: ibi mulier do-
minatur ſuper viruz: id eſt ſensualitas ſup
animā. Sc̄do tales ſunt ſimiles brutis ani-
malibus: que ſequunt̄ appetitū carnis. De
quibus p̄s. Homo cū in honore eſſet nō in-
tellerit: cōparatus eſt iumentis inſipienti-
bus: ⁊ ſimilis factus eſt illis: immo ſunt pe-
lores q̄ iumenta. Nam piſcis temperat ſe
ab eſca: ſi hamū videat: ⁊ etiāz auis a gra-
nis frumenti ſi laqueum videat. Miſer ho-
mo timore mortis eterne nō vult tēperare
ſe ab eſca voluptatis momētaneę. Tertio
tales vno homine p̄ſente nō audent forni-
cari: ſola verecundia cohibet eos: quanto
magis dei preſentia ⁊ angeloz q̄ eis depu-
tati ſunt ad cuſtodia debent eos cohibe-
re. Ideo dicit Boetius li. v. de conſolatio.
Magna vobis indicta neceſſitas probita-
tis ſi diſſimulare non vultis cū omnia agi-
tis ante oculos iudicis cuncta cerneris.
Quarto dicimus q̄ nō eſt veriſimile q̄ do-
mus alicui⁹ hominis eo inuita comburat:
ex q̄ ipſe ignē voluntarie apponat propolis
manibus: ſed talis ponit ignē in domū cor-
poris ſui: qui cibū ⁊ potū ad libidinem ex-
tantes ſumit ⁊ hoc in nimia quantitate.
Quinto non debet dici inuitus mori q̄ vo-
luntarie hoſtes inſequit̄ ⁊ inter man⁹ eoz
ſe imponit: cum ſciat ſe nō poſſe eis reſiſte-
re. Et nō debet dicere ſe nō cōtinere q̄ con-
fortia non vult fugere cum debilē ſe agno-
ſcat. Sexto q̄rat ab his q̄ dicūt ſe non poſ-
ſe cōtinere a quo cogantur ad fornicanduz
vtrum a diabolo carne aut muliere. Nō a
diabolo. quia dicit Grego. Nō eſt timēdus
hoſtis q̄ non pōt vincere niſi volentem. Si
dicūt ſe cogi a muliere ridiculoſum eſt hoc
cū poti⁹ ipſe eā p̄cibus ⁊ munerib⁹ ſollicitet
⁊c. Si a carne iterū non vt patuit ſuperi⁹.
Tertio querat̄ ab his vtrū intelligāt q̄ nō
poſſint cōtinere ſuis virib⁹: aut etiā q̄ adiu-
ti a deo non poſſint. Si primo mō verū eſt
q̄a ſine adiutorio diuſo niſil poſſum⁹ Jo-
an. iij. Sine me niſil poteſtis facere. ij. ad
Corinth. iij. Nō ſum⁹ ſufficiētes cogitare
aliqd̄ ex nobis quaſi a nobis: ſed ſufficiē-
tia n̄ra a deo eſt Sap. viij. dicit Salomon
Scio q̄ aliter non poſſum eſſe cōtinens: ni-

ſi deus det: ⁊ hoc ipſm erat ſapientia ſcire
q̄ hoc eſſet donuz dei. Jo adij ad dñm ⁊c.
⁊ Mat̄. xv. Si autē ſc̄do mō hoc eſt mani-
feſte falſum ⁊ ſapit hereſim: quia ſi volunt
deū inuocare ⁊ corpus caſtigare: tunc poſ-
ſunt. Si autē nolunt vitare malas cogita-
tiones ⁊ carnis illecebras: tunc difficiliter
poſſunt. Cui⁹ exemplū patet in vita patrū
q̄ quidam frater moleſtiā ſuſtinebat a ſpi-
ritu fornicationis. Abijt autē ad quendam
probatiffimū ſeniorē ⁊ precabat̄ eum di-
cēs. Sanctiffime pater orate pro me: quia
grauter me impugnat paſſio fornicatio-
nis. Hoc cum ſenior auდიſſet: orabat inten-
te diebus ac noctibus pro eo. Iterum autē
veniebat idem frater ⁊ rogabat vt magis
intentius p̄ eo oraret. Similiter autē cum
ſollicitudine beat⁹ ſenior orabat intentius
pro eo. Frequenter autem venientem ad
ſe monachum videns ſenior ⁊ deprecā-
tem ſe vt oraret valde cōtriftatus admira-
bat̄ q̄ domin⁹ non exaudiret orōnem ei⁹.
Eadem autēz nocte reuelauit ei domin⁹ q̄
circa illū monachū erant negligentie igno-
rantie ⁊ ignominie: ⁊ vidit reſolutiones ⁊
delectationes fore corporeas cordis eius.
Ita autem oſtenſum eſt ſancto ſeniori. Au-
dit autē ſedentē illum monachū ⁊ ſpiritum
fornicationis in diuerſis mulierum formis
ante illum ludentē ⁊ ipſum condelectari vi-
debat. Et angelum aſtante ⁊ indignantem
fortiter contra eundem quia non ſurgebat
neq̄ proſternebat ſe in orationib⁹ ad dñm:
ſed magis delectabat̄ in cogitationibus ſu-
is. Hęc autē oſtenſa ſunt per reuelationem
ſancto ſeniori. Cognouit autē q̄ culpa ⁊ ne-
gligentia illius monachi erat vt non exau-
direntur orationes eius. Et tunc dixit ei
ſenior. Quia culpa tua frater erat q̄ non
ſis liberatus qui condelectabaris cogitati-
onibus tuis. Impoſſibile eſt em̄ ſpiritū for-
nicationis immundum a te diſcedere: alio-
rum oratiōibus deū pro te deprecantib⁹ niſi
⁊ tu ipſe labore aſſumas in ieiunijs ⁊ orō-
nibus ⁊ vigilijs multis cum gemitu depre-
cans vt miſericordiam ſuā ⁊ adiutoriū det grē
ſue p̄beatq̄ tibi dñs ch̄ſus vt poſſis reſiſte-
re malis cogitatiōib⁹. Nā medici q̄ corpib⁹
holm medicamēta cōficiunt ⁊ adhibent q̄

Auis oia cū summa diligentia faciāt verūta men si ille q̄ infirmat non se abtineat a no xijs cibis vel ab alijs que solent ledere infirmum: nihil ei p̄ficiat cura diligentia ⁊ sollicitudo. ⁊ sic de alijs.

Non mechaberis.

Secundo peccant contra illud preceptum: non mechaberis q̄ stuprū committūt. Et est stuprum virginū defloratio. Ideo dicit defloratio quasi floris virginitatis depositio. Ergo maior est penitentia illi intingenda qui deflorat virginem: q̄ q̄ facit simplicem fornicationē. **¶** autē sit maius p̄t̄ ex quinq̄. Primo propter legum graue punitionē. Secūdo p̄pter templi spūsc̄ri violationē. Tertio propter impossibilem virginitatis reuocationē. Quarto propter verecundie remotionē. Quinto p̄pter virtutis virginalis putationem. Primo p̄pter legum graue punitionē: vt est lex moysayca. de q̄ Exod. xxij. Si seduxerit q̄s inquit virginē necdū desponsatam: dormieritq̄ cum ea: dotabit eam ⁊ habebit eam in vxorem. Si pater eius dare noluerit pecuniā reddet iuxta modum dotis quā virginē accipere cōsueuerant. Dicit Nicolaus de lyra sup̄ illud: si pater virginis dare noluerit eo q̄ puella nobilior ē aut ditior aut alia de causa: reddet pecuniam sc̄z q̄ decipit eā iuxta modū dotis quā v̄r. ⁊ c̄. Et est quinquaginta siclorū argenti. vt habetur Deutero. xxij. de virgine corrupta ab aliquo anteq̄ sit affidata viro. Ita q̄ duplex est ibi dos. Una que dat̄ vxori. Alia q̄ dat̄ patri. hec Lyra. Hoc idem etiam dicit̄ sub eisdem verbis. extra de adulterio ⁊ stupro ca. si duxerit. Dicit glo. sup̄ verbo dotabit eā ⁊ donationē p̄pter nuptias assignabit ei. Vel p̄prie pot̄: q̄ dabit pecuniā mulieri: quāz retinebit sibi p̄ dote q̄ fieri pot̄. ff. de donati. inter vi. ⁊ vxor. l. si q̄s vxorē. Si ue etiam cū ea nō cōtrahat nihilomin⁹ habebit illā pecuniā. vt sequit̄ in l̄ra. Idez d̄ sup̄ verbo. iuxta modū dotis. q̄ estimabit iuxta facultatē illius ⁊ dignitatē puelle. **¶** de ep̄ali. audi. l. penul. Si ipse eā accipere noluerit dicēdū q̄ tūc faciēdū est sicut dicit̄ extra de adul. ⁊ stupro. c. puenit. vbi scribit Grego. ep̄o sipontino. Peruenit ad

nos q̄ felix quādam virginem stupro decēpit: q̄d si verū est q̄uis esset de lege plena plectēdus: nos tñ aliquatenus legis duriciem mollientes hoc mō disponim⁹ vt aut quā stuprauerit vxorē habebit: aut si renuerit copaliter castigat⁹ excōicatusq̄ in monasterio in q̄ agat p̄niam retrudat̄ de quo nulla sit egrediendi sine p̄ceptōe licentia. hec ibi. Dicit glo. super verbo. virga castigatus. fm̄ quod visum fuerit iudici aut fm̄ leges releget̄: si vills persona fuerit verberetur in institutis. ⁊ s̄. sinaut̄ stuprauerit. Et est stuprū p̄prie in virgine. vtz. xxvj. q. i. ca. i. Itē sup̄ d̄bo excōicat⁹ dicit glo. quo ad cōtionem sac̄oz quousq̄ visum fuerit superior: sed in foro p̄niali iniūgendum est ei q̄ ip̄i satisf̄ faciat vel cū ea cōponat. vt dicit̄ Guilhelmus. Et sup̄ius dictū est: intelligit̄ de foro causarū si est p̄ dolum̄ iducta. Ideo dicit̄. Si q̄s seduxerit. i. seorsum duxerit p̄ dolum̄. Itē legit̄ in vita kinderini ep̄iscopi: q̄ apud antiquos saxones sancitum fuit q̄ qlibet virgo in paternis edibus sponte deflorata viua absq̄ vlla misc̄dia sepeliri debuit: ⁊ violator sup̄ ei⁹ sepulchrū supponi. Secūdo si illā stuprauerit q̄ alteri desponsata est adhuc grauius est p̄ctm̄. vtz. Deut. xxij. Si puellā virginē desponsauerit vir: ⁊ inuenerit eam aliq̄s in ciuitate ⁊ cōcubuerit cum illa educes vtrumq̄ ad portas ciuitatis illius ⁊ lapidib⁹ obuient̄. Puella quā nō clamauit cum esset in ciuitate: vir q̄ humiliauit vxorē p̄rimi sui: ⁊ auferes malum de medio tui. Si autē in agro repperit virginē puellā q̄ desponsata est apprehendens cōcubuerit cū illa ipse solus moriat̄: puella autē nihil patiet̄ nec est causa mortis. hec ibi. Hoc totū intelligit̄ de puella q̄ est viro affidata an̄ tñ cōsummationē matrimonij. Tales fm̄ canones deberent penitere. xl. diebus in pane ⁊ aqua q̄d carenam vocāt cum septē sequentibus annis. vtz. extra de spon. duo. ca. Accepisti tibi illam in vxorē: quā alter habuerat sibi desponsatā. s. p̄ verba de p̄nti dimitte illā: quia nunq̄ pot̄ fieri legitima. ⁊ xl. dies in pane ⁊ aqua q̄d carenā vocāt cū septē sequētib⁹ annis peniteas. hec ibi. Tertio adhuc graui⁹ est p̄ctm̄ q̄ puelle violēter rapiūt ⁊ opp̄mūt sic v̄